

LR Energetikos ministerijai

2020-09-17 Nr. 100

Kopija:

Seimo Ekonomikos komitetui

Seimo Energetikos ir darnios plėtros komisijai

Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai

DĖL VALSTYBĖS PAGALBOS ŠILUMOS TIEKIMO TINKLŲ MODERNIZAVIMO IR PLĖTROS PROJEKTAMS

Lietuvos šilumos tiekėjų asociacija (toliau – LŠTA) š. m. balandžio mėn. Energetikos ministerijai indikavo šilumos tiekimo įmonių finansinės paramos poreikius ryšium su LR Vyriausybės rengtu ekonomikos skatinimo veiksmų planu bei planotu paramos skyrimu (COVID-19 pasekmių mažinimo priemonių kontekste). Atsižvelgiant į teiktą informaciją, buvo suformuota ir patvirtinta viena iš krypčių „Šilumos tiekimo tinklų modernizavimas ir plėtra (šilumos tinklų rekonstrukcijos + rezervinės katilinės)“. Pagal 2020-06-10 d. Vyriausybės protokoliniu sprendimu patvirtintą Lietuvos ateities ekonomikos DNR plano, 1 priedą numatyta 10,8 mln. eur. valstybės pagalba šiai priemonei.

Tačiau š. m. birželio mėn. pradžioje Energetikos ministerija informavo, jog parama centralizuoto šilumos tiekimo (CŠT) tinklų modernizavimui ir plėtrai nebus teikiama, finansavimas numatomas tik rezerviniams šilumos gamybos generavimo šaltiniams bei mobilioms katilinėms, nors jau pati priemonės pavadinimo formuluotė suponuoja, jog remiama veikla turi apimti tinklų modernizavimą bei plėtrą. Vėliau šios priemonės įgyvendinimas (numatant tik mobilių katilinių įsigijimą) 2020 metams buvo atšauktas, o kvietimą teikti paraiškas planuojama skelbti vėliau, pačius projektus pilna apimtimi įgyvendinant iki 2021 metų pabaigos. Šilumos tiekimo tinklų modernizavimo ir plėtros priemonė paklausi, lėšos efektyviai panaudojamos, yra galiojantis projektų finansavimo sąlygų aprašas (pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 4 prioriteto „Energijos efektyvumo ir atsinaujinančių išteklių energijos gamybos ir naudojimo skatinimas“ 04.3.2-LVPA-K-102 priemonės „Šilumos tiekimo tinklų modernizavimas ir plėtra“ finansavimo schema), tai yra paramos dokumentai iš esmės parengti, o CŠT tinklų modernizavimas, juos efektyvinant, optimizuojant ir rekonstruojant šiuolaikinėmis technologijomis, sukuria vertę didelei daliai Lietuvos gyventojų. **Prašome rasti galimybę skirti minėtai priemonei papildomų lėšų ir paremti ne tik rezervinių katilinių įsigijimą, bet ir CŠT tinklų modernizavimo bei plėtros projektus.**

Lietuvoje rekonstruojamų CŠT tinklų amžius dažniausiai siekia apie 40-50 metų. Šiuo metu didžiuosiuose miestuose jau pakeista apie 35-50 proc., mažesniuose - apie 50-70 proc. trasų į

šiuolaikinius bekanalius iš anksto izoliuotus vamzdžius. Senieji sovietmečio laikotarpio vamzdžiai fiziškai susidėvėję, jų šiluminė izoliacija prasta, o skersmuo daugeliu atvejų per didelis. Nepraeinamuose kanaluose sunku aptikti vamzdžių plyšimus ir vandens nutekėjimus, jų remontas sudėtingas ir brangus dėl gelžbetonių kanalų gabaritų. Tokių vamzdinių patikimumui tikrinti tenka juos sistemingai hidrauliškai bandyti, paliekant vartotojus be karšto vandens ar net šilumos. Visų šių problemų neturi šiuolaikiniai iš anksto kokybiškai izoliuoti vamzdžiai su pratekėjimų indikatoriais ir kuriems nebereikia hidraulinių bandymų.

Lėšų poreikis vamzdynui atnaujinimui vis dar išlieka nemažas. Investicijos į tokius infrastruktūros projektus labai didelės, tačiau būtinos dėl šilumos tiekimo patikimumo, o jų atsiperkamumas ilgas dėl santykinai mažos šilumos nuostolių finansinės vertės, kai šilumnešio temperatūros pažemintos, o šiluma gaminama daugiausiai iš nebrangaus biokuro.

Svarbu atkreipti dėmesį, jog valstybės reguliuojami vamzdinių buhalterinio nusidėvėjimo normatyvai yra labai ilgi (35 m.) – tai yra daug didesni negu paskolų grąžinimo laikotarpiai, todėl įmonės dažnai net negali finansuoti tokių projektų iš amortizacinių atskaitymų. Ši problema tampa dar aštresnė, nes „sovietinių“ laikų turtas „buhalteriškai“ nusidėvi ir todėl **šilumos kainoje įskaičiuojami labai maži amortizaciniai atskaitymai ir atitinkamai nedidelė investicijų grąža**. Tai yra mažėja galimybės grąžinti investuotas lėšas iš reguliuojamų pajamų. Šiuo požiūriu investicinės subsidijos tiesiog būtinos, jeigu nekeičiamas reguliavimas ir kainodara.

Svarbu ir tai, kad **CŠT trasų plėtra ir naujų vartotojų prijungimas didina jau anksčiau su ES parama padarytų investicijų į biokurą naudojančias katilines bei kogeneracines jėgaines panaudojimo laipsnį ir efektyvumą**, todėl šią sinergiją valstybei būtina toliau skatinti ir remti. Be to, CŠT gamyba ir tiekimas, pakeičiant taršius vietinio šildymo šaltinius, labai pagerina oro kokybę Lietuvos miestuose, todėl ši kryptis yra viena iš pagrindinių ir skelbiama nacionaliniuose strateginiuose energetikos vystymo dokumentuose.

CŠT įmonės vien per 2021 metus planuoja įgyvendinti virš 40 tinklų modernizavimo (bendra investicijų vertė virš 31 mln. eur), bei dar 13 tinklų plėtros, prijungiant naujus vartotojus, (bendra projektų vertė virš 7,6 mln.eur) projektų (projektų sąrašas pridedamas) ir finansavimo (min 50 proc. intensyvumo) poreikis yra būtinas, kadangi:

- 1) Planuojamos investicijos reikšmingai padidintų šilumos kainas, jeigu tokie projektai nebus finansuojami su valstybės pagalba. Tuo tarpu subsidijuoto turto amortizaciniai atskaitymai, ir investicijų grąža nėra įtraukiami į šilumos kainą ir dėl to atitinkamai būtų mažesnė šilumos kaina galutiniams vartotojams.
- 2) Dėl šiltų žiemų ir dėl reguliavimo klaidų daugelio CŠT įmonių finansinė padėtis yra labai prasta (metinė investicijų grąža nesiekia 1,5 proc.), todėl galimybės skolintis šiuo metu yra labai ribotos.

3) Pažymėtina, jog tiek Nacionaliniame energetikos nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių plane, tiek ir Nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane tarp esamų rinkų integravimo politikos priemonių iki 2030 m. yra konkrečiai numatyta:

- ERK10. Didinti naujų šilumos vartotojų prijungimo prie CŠT sistemos skaičių
- ERK13. Atnaujinti ir (ar) modernizuoti šilumos perdavimo tinklą ir jo įrenginius/elementus

Manome, jog parama CŠT tinklų modernizavimui ir naujų vartotojų prijungimui yra vienas svarbiausių nacionalinių strateginių Lietuvos energetikoje. LŠTA labai vertina Energetikos ministerijos veiksmus ir pastangas, kuomet atsižvelgiant į investicinius poreikius 2014-2020 metų ES Struktūrinės paramos laikotarpyje šilumos perdavimo sistemų plėtrai ir modernizavimui paramos suma buvo ne vieną kartą didinama ir viso skirta 101 mln. eur. Įsisavinant ES paramą, šilumos tiekėjai kasmet vidutiniškai modernizuoja apie 50 km susidėvėjusių avaringų tinklų ruožų, bei papildomai įrengia apie 10 km naujų vamzdynų. Nuo 1990 m. iki 2019 m. suminiai šilumos perdavimo nuostoliai vamzdynų sistemose sumažėjo atitinkamai nuo 32 iki 14,8 proc. Be to, šios investicijos sukuria didžiulę socialinę-ekonominę netiesioginę naudą sprendžiant Klimato kaitos, miestų oro taršos ir gyventojų sergamumo problemas, sukuriama galimybė plačiau naudoti atsinaujinančių vietinį kurą, pakeičiant importuojamą iškastinį kurą, likviduojamos taršios individualaus šildymo katilinės ir t.t. Dėl to viešasis interesas ir sukuriamą pridėtinę vertę turėtų būti plačiau įvertinama, o valstybės parama CŠT sistemų atnaujinimui ir plėtrai toliau tęsiama.

Prašome Energetikos ministeriją, kaip valstybės politiką šilumos srityje formuojančią ir šios politikos įgyvendinimą užtikrinančią valstybės įstaigą, atsižvelgti į nacionalinius ir ES strateginius siekius, ir toliau ieškoti galimybių skirti paramos lėšų šilumos tinklų modernizavimui ir plėtrai. Tam galima būtų panaudoti šiais metais neinvestuotą valstybės pagalbos lėšų. Pagal turimus LŠTA duomenis, vertiname, kad 2021 metų rezerviniams šilumos gamybos šaltiniams bei mobilioms katilinėms įrengti investicijų poreikis sieks apie 1,5 mln. eur (esant paramos intensyvumui 60 proc), todėl likusią sumą iš numatytų 10,8 mln. Eur, būtų galima skirti tinklų atnaujinimui ir plėtrai.

PRIDEDAMA: CŠT įmonių tinklų modernizavimo ir plėtros projektai, kuriuose įmonės planuoja įgyvendinti iki 2021 metų pabaigos.

Prezidentas

dr. Valdas Lukoševičius